

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح بند (۳) ماده (۱۸) قانون گذرنامه»

مقدمه

ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱، بیان می‌دارد: «برای اشخاص زیر با رعایت شرایط مندرج در این ماده گذرنامه صادر می‌شود:

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

۱. اشخاصی که کمتر از ۱۸ سال تمام دارند و کسانی که تحت ولایت و یا قیمومت می‌باشند با اجازه کتبی ولی یا قیم آن،

شماره ثبت:

۲۹۰

۲. مشمولین وظیفه عمومی با اجازه کتبی اداره وظیفه عمومی،

شماره چاپ:

۵۷۹

۳. زنان شوهردار ولو کمتر از ۱۸ سال تمام با موافقت کتبی شوهر و در موارد اضطراری اجازه دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه که مکلف است نظر خود را اعم از قبول درخواست یا رد آن حداکثر ظرف سه روز اعلام دارد کافی است. زنانی که با شوهر خود مقیم خارج هستند و زنانی که شوهر خارجی اختیار کرده و به تابعیت ایرانی باقی مانده‌اند از شرط این بند مستثنا می‌باشند».

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۵/۷

بر اساس بند «۳» این ماده زنان شوهردار مکلفند در زمان تقاضای صدور گذرنامه موافقت کتبی شوهر خود را ارائه نمایند و در مواردی که شوهر از موافقت برای خروج همسر خود امتناع می‌ورزد و خروج جزء موارد اضطراری مانند درمان در خارج از کشور باشد؛ زوجه می‌تواند به دادستان محل مراجعه کرده و وی نیز مکلف است ظرف سه روز نظر خود را اعلام کند.

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر مطالعات حقوقی

سایر دفاتر:

مطالعات فرهنگی

با توجه به امکان بازماندن ورزشکاران زن متأهل به دلیل مخالفت همسرانشان برای خروج از کشور از شرکت در مسابقات بین‌المللی، در سال‌های اخیر برخی از ورزشکاران زن متأهل به دلیل مخالفت همسرانشان برای خروج از کشور از شرکت در مسابقات بین‌المللی محروم گردیدند که این موضوع از سوی بسیاری از فعالین حوزه زنان مورد انتقاد قرار گرفت و این امر سبب شد که نمایندگان محترم مجلس در این طرح اقدام به اصلاح بند «۳» ماده (۱۸) گذرنامه کرده و زنان ورزشکار، هنرمند و فرهیخته علمی، فرهنگی و اقتصادی که به نمایندگی از جمهوری اسلامی ایران از کشور خارج می‌شوند را جزء مصادیق موارد اضطراری مذکور در قانون برشمردند.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۶۱۹۵

بررسی طرح پیشنهادی

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۵/۱۴

بر اساس طرح ارائه شده از سوی نمایندگان محترم مجلس، یک تبصره به بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه به شرح زیر الحاق می‌شود:

بررسی طرح پیشنهادی

بر اساس طرح ارائه شده از سوی نمایندگان محترم مجلس، یک تبصره به بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه به شرح زیر الحاق می‌شود:

«حج تمتع، شرکت در مسابقات ورزشی، المپیادها و مسابقات و همایش‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی به نمایندگی از طرف جمهوری اسلامی ایران با تأیید مراجع ذی‌ربط جزء موارد اضطراری محسوب می‌شود. ذی‌نفع حق دارد نسبت به تصمیم دادستان ظرف مدت ده روز پس از ابلاغ به مرجع صالح اعتراض نماید.»

در خصوص طرح پیشنهادی توجه به موارد زیر ضروری است:

الف) یکی از نکاتی که ممکن است از سوی مخالفان طرح مطرح شود، این نکته است که حذف اجازه همسر برای خروج از کشور و واگذاری آن به دادستان به معنی دخالت دولت و قوانین در حیطه خانواده و حقوقی نمودن آن بوده و در نهایت منجر به تزلزل در بنیان خانواده می‌شود. اینکه نقش دولت در خانواده چیست و یا تا چه میزان قوانین اجازه ورود به نحوه تنظیم روابط اعضای آن را دارند از جمله موضوعات قابل تأمل است و دغدغه مهمی نیز محسوب می‌شود، اما نکته‌ای که باید در این موضوع مورد توجه قرار گیرد این امر است که قانونگذار خود در متن قانون سال ۱۳۵۱ (بند «۳» ماده (۱۸)) موارد اضطراری را مستثنا از اجازه همسر کرده و اجازه دادستان را جایگزین آن کرده است؛ طرح پیشنهادی تنها تلاش کرده با توجه به برخی از مشکلات پیش آمده و جهت روشن‌تر شدن نحوه اجرای قانون با صراحت برخی از موارد اضطراری را مشخصاً برشمرد. به عبارت دیگر طرح پیشنهادی تغییری در متن قانون نداده، بلکه تنها برخی از مصادیق موارد اضطراری را برشمرده است.

علاوه بر این با توجه به اینکه حضور در مسابقات ورزشی و مانند آن منجر به صرف هزینه‌کرد از بیت‌المال نیز می‌شود و ممانعت همسر جهت خروج از کشور بدون دلایل متقن، به معنی هدررفت این هزینه خواهد بود اجازه ورود دادستان در این شرایط منطقی به نظر می‌رسد.

ب) یکی از نکات قابل توجه در تأیید طرح، لزوم توجه به این نکته است که ممنوعیت خروج زنان فعال در عرصه‌های مختلف ورزشی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به علت ممانعت همسر چهره مطلوبی را از ایران در عرصه بین‌الملل به نمایش نخواهد گذاشت. شرکت زنان ورزشکار، هنرمند و فرهیخته علمی، فرهنگی و اقتصادی در مسابقات و همایش‌های بین‌المللی منعکس‌کننده جایگاه زنان در جمهوری اسلامی ایران و توجه نظام به رشد معنوی و آزادی اجتماعی بانوان است.

لکن طرح کنونی با ایرادهایی نیز مواجه است که ذیلاً بیان می‌شود:

۱. در لایحه پیشنهادی سفر حج تمتع بانوان نیز جزء موارد اضطراری قلمداد شده است. با توجه به کلی بودن حکم ماده (۱۸) قانون گذرنامه در خصوص نیاز زنان به اخذ اجازه همسر برای هر گونه سفری، سفر حج واجب نیز تا سال ۱۳۶۳ نیاز به رضایت همسر داشت و همین امر مانع حضور بخشی از زنان در حج تمتع می‌گشت. لکن پس از آن با توجه به نظر شورای نگهبان^۱ مشکل صدور گذرنامه برای بانوان شوهرداری که قصد سفر حج داشتند، اما به علت ممانعت همسر از سفر بازمانده بودند رفع شد و بانوانی که حج بر ذمه دارند در ایام حج تمتع بدون اجازه شوهر برای یک بار بر اساس گواهی سازمان حج و زیارت از ارائه موافقتنامه کتبی شوهر برای خروج از کشور مستثنا هستند. در نتیجه خروج بانوان برای حج تمتع واجب جزء موارد استثنای این بند محسوب می‌شود و جزء موارد اضطراری نیست که به اجازه دادستان محل نیازمند باشد.

۱. اطلاق ماده (۱۸) قانون گذرنامه نسبت به بانوانی که حجة الاسلام بر ذمه دارند با موازین شرعی مغایرت دارد.

۲. با توجه به اینکه بر اساس ماده (۱۹) قانون گذرنامه؛ شوهر می‌تواند پس از اجازه مجدداً زن را ممنوع‌الخروج کند؛ پس ممکن است زن در لحظه آخر سفر، ممنوع‌الخروج شده و نتواند از طریق دادستان برای خروج از کشور اقدام کند و در نتیجه فرصت شرکت در همایش یا مسابقه از دست برود. بدین ترتیب قانون در این موارد هم چنان با چالش مواجه است و نتوانسته راهگشا باشد. در نتیجه اگر این طرح درصدد رفع کلی این مشکل است باید موارد حضور در مسابقات ورزشی و امثال آن را از موارد استثنای این تبصره برشمارد نه از مصادیق موارد اضطراری مذکور در آن.

نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب بیان شده و در راستای حل مشکل به‌وجود آمده برای برخی از بانوان نخبه ورزشی و علمی کلیات طرح مورد تأیید است، لکن پیشنهادات زیر برای رفع ایرادات طرح ارائه می‌شود:

۱. با توجه به متن طرح که در حقیقت الحاق یک تبصره به ماده (۱۸) قانون گذرنامه است پیشنهاد می‌شود عنوان طرح به «طرح الحاق یک تبصره به بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱» تغییر یابد.

۲. با توجه به اینکه طرح در صدد ذکر برخی از موارد اضطرار در بند «۳» ماده (۱۸) است لذا شایسته است که موارد بیان شده در تبصره الحاقی به صورت حصری ذکر نشود و از باب تمثیل بیان گردد تا به معنای حذف امکان درخواست گذرنامه در شرایط اضطراری برای سایر زنان تلقی نشود.

۳. همان‌گونه که بیان شد حج تمتع از جمله موارد استثنای بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه باشد نه جزء موارد اضطراری. لذا باید در آخر تبصره الحاقی به عنوان مورد استثنا ذکر شود. با در نظر گرفتن موارد فوق متن زیر پیشنهاد می‌گردد:

« طرح الحاق یک تبصره به بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱

ماده واحده - متن زیر به عنوان تبصره به بند «۳» ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱ الحاق می‌شود:

شرکت در مسابقات ورزشی، المپیادها و مسابقات و همایش‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی و مانند آنها به نمایندگی از طرف جمهوری اسلامی ایران با تأیید مراجع ذی‌ربط جزء موارد مذکور در این بند محسوب می‌شود. شوهر حق دارد نسبت به تصمیم دادستان ظرف مدت ده روز پس از ابلاغ به دادگاه صالح اعتراض نماید. خروج زنان از کشور به قصد حج واجب برای یک بار از شمول حکم این بند مستثنا بوده و نیازی به اجازه کتبی شوهر یا دادستان وجود ندارد.»

